

## **TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2006 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n ja 7 luvun 3 §:n sekä työttömyysturvalain 2 luvun 20 §:n ja 7 luvun 5 §:n muuttamisesta**

### **JOHDANTO**

#### ***Vireilletulo***

Eduskunta on 25 päivänä huhtikuuta 2006 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n ja 7 luvun 3 §:n sekä työttömyysturvalain 2 luvun 20 §:n ja 7 luvun 5 §:n muuttamisesta (HE 45/2006 vp).

#### ***Lakialoite***

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä — lakialoitteen laiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n muuttamisesta (LA 15/2006 vp — Jouko Laxell /kok ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 22 päivänä maaliskuuta 2006.

#### ***Asiantuntijat***

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Pasi Järvinen ja ylijohtaja Marja Merimaa, työministeriö
- koulutus- ja työvoimapolitiittinen sihteeri Sanna Siekkinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiamies Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- työmarkkina-asiames Merja Berglund, Suomen Yrittäjät ry
- lakimies Tarja Loukusa, Lapin TE-keskus
- toimistonjohtaja Rebecka Svedlin, Helsingin työvoimatoimisto.

### **HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE**

#### ***Hallituksen esitys***

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia ja työttömyysturvalakia. Yritykselle voitaisiin myöntää palkkatukea työttömän työnhakijan palkkaamiseksi, jos tuella palkattavan työttömyysjakso on kestänyt vähintään kuusi kuukautta. Alueellisen liikkuvuuden tukemiseksi työmarkkinatuen

maksamista voidaan jatkaa työssäkäyntialueen ulkopuolelta vastaanotetun kokoaikatyön aikana matka-avustuksena. Työn vähimmäiskestoja koskevia matka-avustuksen myöntämisedellytyksiä ehdotetaan väljennettäväksi. Matka-avustuksella voitaisiin korvata myös palkkatuella tuetun työn vastaanottamisesta aiheutuvia kustannuksia, jos tuella palkatun työttömyys on kestänyt vähintään kuusi kuukautta.

Työttömyysetuuden saamiseen ja työnhaun voimassaoloon liittyvää yhteistyövelvollisuutta muutettaisiin niin, että työnhakijan edellytetään työttömyysaikana toteuttavan omatoimisesti työnhakusuunnitelmaansa, aktivointisuunnitelmaansa, kotoutumissuunnitelmaansa tai työllistymisohjelmaansa heti, kun sellainen on hänen kanssaan laadittu. Nykyisin yhteistyövelvollisuus alkaa vasta viiden kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2006.

#### **Lakialoite**

Lakialoitteessa LA 15/2006 vp ehdotetaan, että yritys voisi saada palkkatukea määräaikaisen työsopimuksen perusteella työttömän palkkaamiseen välittömästi hänen suorittamansa työvoimakoulutuksen jälkeen.

## **VALIOKUNNAN KANNANOTOT**

### **Perustelut**

#### **Yleistä**

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Valiokunta pitää esitettyjä uudistuksia työvoimapolitiisesti tärkeinä. Työvoimapolitiikan keskeisiä tavoitteita on estää työttömyyden pitkittyminen. Jo puolen vuoden työttömyys alentaa merkittävästi työllistymisen todennäköisyyttä. Työttömän kannustaminen työpaikan hakeamiseen aktiivisesti heti työttömyyden alettua on ensiarvoisen tärkeää, ja tästä syystä ehdotetut muutokset, joilla pyritään toimenpiteiden aien- tamiseen ja liikkuvuuden tukemiseen, ovat perusteltuja.

Uudistus korostaa entistä enemmän työnha- kusuunnitelmien, aktivointisuunnitelmien ja työllistymisohjelmien laadun merkitystä. Työ- voimahallinnon palveluiden parantaminen on kuitenkin myös resurssikysymys. Työttömien velvoitteita voidaan lisätä vain samaan tahtiin kuin palvelut lisääntyvät ja niiden laatu paranee. Hallituksen esitys on osa laajempaa toimenpide- kokonaisuutta, joka on yksimielisesti hyväksyt- ty työministeriön kolmikantaisessa työryhmäs- sä. Tarkoituksena on lisätä aktiivitoimien piiris- sä olevien työttömien määrää parissa vuodessa 10 000:lla, mikä edellyttää 30 miljoonan euron

määrärahalisäystä aktiiviseen työvoimapolitiik- kaan vuosien 2007 ja 2008 aikana. Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus huolehtii uudistuk- seen tarvittavien resurssien turvaamisesta.

#### **Palkkatuki**

Esityksen mukaan yritykselle voidaan myöntää palkkatukea työttömän työnhakijan palkkaami- seksi, jos tuella palkattavan työttömyysjakso on kestänyt vähintään kuusi kuukautta. Valiokunta katsoo, että palkkatuen edellytysten lieventämi- nen esitetyllä tavalla on perusteltua, kun otetaan huomioon työllistämistukien käytön vähentyminen yrityksissä ja määräaikaisten työpaikkojen suuri osuus kaikista avoimina olevista työpaikois- ta.

Uudistuksen tavoitteena on lisätä palkkatuen käyttöä yrityksissä. Jotta tavoite toteutuisi, on tärkeää, että uudistuksesta tiedotetaan työnanta- jille aktiivisesti yhdessä työmarkkina- ja yrittä- jäjärjestöjen kanssa. Työllistämistukien käyttöä koskeneissa selvityksissä on voitu todeta, että vain harvat työnantajat tietävät, millaisissa tilan- teissa työllistämistukia on mahdollista saada.

#### **Matka-avustus**

Työmarkkinatukea voidaan maksaa enintään kahden kuukauden ajalta matka-avustuksena työmatka- ja muuttokustannusten korvaamiseksi työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle, joka ottaa vastaan vähintään kuusi kuukautta

kestävän kokoaikatyön työssäkäyntialueensa ulkopuolella. Avustusta ei voida myöntää sellaisen työsuhteen perusteella, jonka palkkakustannuksiin työnantajalle on myönnetty palkkatukea. Matka-avustusta on maksettu vuosittain noin 700 henkilölle, yhteensä noin 600 000 euroa vuodessa.

Lakiehdotuksen mukaan avustuksen ehtoja lievennetään siten, että avustukseen oikeuttavan työ- tai virkasuhteen vähimmäiskesto lyhenee kuudesta kahteen kuukauteen. Lisäksi avustusta voidaan myöntää palkkatuella palkattavalle, jos hän on vaikeasti työllistyvä tai hänelle on maksettu työmarkkinatukea vähintään 130 päivältä.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään lisäämään alueellista liikkuvuutta helpottamalla sellaisten henkilöiden työllistymistä, joiden työllistyminen kotipaikkakunnalla on epätodennäköistä mutta jotka voisivat saada työtä työssäkäyntialueensa ulkopuolella. Alueellisen liikkuvuuden merkitys lisääntyy entisestään lähivuosina, kun suuret ikäluokat siirtyvät pois työelämästä ja työvoiman saanti vaikeutuu.

Valiokunta pitää alueellista liikkuvuutta tärkeänä ja kannattaa sen tukemista lisäämällä matka-avustuksen käyttöä. Jotta muutos vaikuttaisi toivotulla tavalla, tarvitaan työhallinnon työtapojen ja asenteiden muutosta niin, että tukimahdollisuudesta kerrotaan aktiivisesti kaikille siihen oikeutetuille.

Pohjois- ja Itä-Suomessa työssäkäyntialueet ovat varsin suuria, ja julkisen liikenteen puuttuessa tai toimiessa huonosti työttömän on vaikea kulkea työssäkäyntialueen toisessa päässä olevaan työpaikkaan varsinkin, jos hänellä ei ole käytettävissään autoa. Koska matka-avustusta voi saada vain työssäkäyntialueen ulkopuolella oleviin työpaikkoihin, on tärkeää, että työssäkäyntialueita ei määritellä liian suuriksi. Samalla valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää, olisiko mahdollista tukea liikkuvuutta myös työssäkäyntialueen sisällä, jos matka on pitkä ja kulkuyhteydet huonot.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus selvittää laajemminkin, mitä rakennemuutospaikkakunnilla asuvien työttömien liikkuvuuden tukemiseksi voitaisiin tehdä. Suurten saneerauspa-

tösten yhteydessä irtisanottujen on vaikeaa lähteä työhön toiselle paikkakunnalle, jos heille jää rakennemuutospaikkakunnalle velkainen asunto, jota on hankalaa saada kohtuulliseen hintaan myydyksi. Valiokunta katsoo, että näiden tilanteiden helpottamiseksi tulisi selvittää mahdollisuudet käyttää erityisiä asuntopoliittisia, verotuksellisia tai muita tukitoimia.

### **Työnhakusuunnitelma ja siihen liittyvä yhteistyövelvollisuus**

Esityksen mukaan työttömän työnhakijan velvollisuus toteuttaa yksilöityä työnhakusuunnitelmaa, aktivointisuunnitelmaa, kotoutumissuunnitelmaa tai työllistymisohjelmaa alkaisi heti, kun sellainen on hänen kanssaan laadittu. Ehdotuksella pyritään tukemaan työnhakijan työnhakua heti työttömyyden alkuvaiheessa, jolloin työllistymismahdollisuudet ovat parhaat.

Valiokunta pitää nopean työllistymisen edistämistä tärkeänä. Jotta lainmuutos palvelisi tätä tavoitetta, on välttämätöntä kiinnittää erityistä huomiota suunnitelmista tiedottamiseen. Työhallinnon edustajien tulee huolehtia suunnitelmaa tai ohjelmaa tehtäessä, että työtön työnhakija ymmärtää suunnitelman velvoittavuuden ja tietää, mitä hänen tulee sen perusteella tehdä. Erityistä huomiota tähän tulee kiinnittää tehtäessä kotoutumissuunnitelmia sellaisten työnhakijoiden kanssa, jotka eivät ymmärrä suomea ja joiden kotimaassa hallintokulttuuri on kovin erilainen kuin Suomessa.

Suuri haaste työhallinnolle on suunnitelmien ja ohjelmien kehittäminen ja niiden toteuttamisen valvominen. Tutkimusten mukaan työnhakusuunnitelmien konkreettisuudessa, velvoittavuudessa, ajantasaisuudessa ja seurannassa on yhä merkittäviä puutteita.

Valiokunta pitää suunnitelmien laadun parantamista välttämättömänä, jotta ne palvelevat tarkoituksensa mukaisesti työnhakijan työnhaun tukena ja asiakastyön välineenä ja jotta niiden noudattamista voidaan perustellusti edellyttää työnhakijalta. Valiokunta korostaa molempuolisen sitoutuneisuuden merkitystä ja katsoo, että työnhakijan tulee voida luottaa siihen, että

työhallinnon edustajat noudattavat suunnitelmaa esimerkiksi tehdessään koulutusvalintapäätöksiä.

Muutosturvainsäädännön käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyi lausuman, jossa edellytettiin työnhakuun liittyvien suunnitelmien yhdistämistä ja etuusjärjestelmän yksinkertaistamista. Valiokunta katsoo, että suunnitelmiin liittyvän käsitteistön yksinkertaistaminen ja etuusjärjestelmän selkiyttäminen helpottaisivat olennaisesti järjestelmän ymmärrettävyyttä ja hallintaa niin työhallinnon kuin asiakkaankin kannalta, ja kiirehtii uudistuksen valmistelua.

### **Lakialoite**

Valiokunta puoltaa palkkatukea koskevien säännösten hyväksymistä hallituksen esityksessä ehdotetussa muodossa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että lakialoite hylätään.

### **Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

*että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina ja*

*että lakialoite LA 15/2006 vp hylätään.*

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

Vpj. Anne Holmlund /kok  
jäs. Susanna Haapoja /kesk  
Esa Lahtela /sd  
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk  
Markus Mustajärvi /vas  
Leena Rauhala /kd

Tero Rönni /sd  
Arto Satonen /kok  
Kimmo Tiilikainen /kesk  
Pekka Vilkuna /kesk  
Jaana Ylä-Mononen /kesk  
vjäs. Matti Kauppila /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.